

Asia: VN/13749/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä saariston kehityksen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Koko maan rahoituksen tasossa huomioon otettava sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen kasvu arvio vuosille 2027–2030 (7 § 1 mom.)

Kyseessä on teknisluonteinen SOME-malliin perustuva päivitys.

-

2. Palvelutarpeen kasvun huomioon ottamista koskevat säästötoimenpiteet (7 § 1 mom. ja 36 § 1 mom.)

Palvelutarpeen kasvusta ehdotetaan otettavaksi rahoituksessa huomioon 60 prosenttia vuodesta 2027. Määräaikaisesta 0,2 prosenttiyksikön korotuksesta luovuttaisiin vuodesta 2028.

Palvelutarpeen kasvusta ehdotetaan otettavaksi rahoituksessa huomioon 60 prosenttia vuodesta 2027. Määräaikaisesta 0,2 prosenttiyksikön korotuksesta luovuttaisiin vuodesta 2028. Säästön vuoksi suuren palvelutarpeen alueet olisivat edelleen epäoikeudenmukaisessa asemassa tämän muutoksen johdosta vaikkakin säästö kohdistuu kaikille hyvinvointialueille. Muutos heikentää niiden alueiden tilannetta, joilla on suuri palvelutarve mm. ikääntyneen väestön vuoksi ja samalla väestömäärä vähenee. Etelä-Savossa palvelutarve on korkea ikääntyvän väestön vuoksi ja palvelutarve kasvava, jota rahoitus ei riittävästi huomioi.

Kokonaisuudessaan ehdotus leikkaa jälleen kerran hyvinvointialueiden rahoituksen kasvua ja siirtää rahoitusta pois alueilta, joissa palvelujen tarve on suuri. Pelkästään väestömäärän perusteella rahoitusta jaetaan noin 13 prosentin osuudella, minkä verran esimerkiksi Etelä-Savo menettää rahoitustaan väestötappion mukana. Lähtijät ovat usein nuoria tai työikäisiä ja käyttävät muuttovoiton alueella paljon työterveyden tai YTHS:n palveluja. Väestötappion alueelle jäävät paljon palveluja käyttävät ja iäkkäät, joiden palvelutarve on voimakkaassa kasvussa

3. Palvelutarpeen kasvun säästöjen kohdentaminen ja säästökompensaatio (3 § 1 mom.)

Palvelutarpeen kasvua koskeva säästö kohdennettaisiin kaikille hyvinvointialueille sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen määräytymistekijöiden perusteella.

Säästötoimenpiteiden vaikutuksia kompensoitaisiin nostamalla palvelutarpeen määräytymistekijän rahoitusosuutta yhdellä prosenttiyksiköllä ja vastaavasti vähentämällä asukasperusteista osuutta vuonna 2028.

Esitettyssä rahoitusmallissa rahoitus perustuu pitkälti asukasmäärään, mikä vähentää Etelä-Savon hyvinvointialueen rahoitusta. Pelastuksen toimialalla tärkeämpää on kuitenkin kiinteistöjen määrä, joka kasvaa Etelä-Savossa kasvavan kausiasutuksen myötä. Laskennassa tultaisiin huomioimaan kausiasukkaiden määrä, mutta pitäisi pystyä huomioimaan alueiden erityispiirteet vielä tarkemmin, koska esim. Etelä-Savon hyvinvointialueella kausiasukkaat asuvat alueella enenevissä määrin ympäri vuoden. Lisäksi pelastustoimen ylläpitokustannukset tulisi pystyä huomioimaan tarkemmin kausiasukkaiden osalta.

4. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarvemallin päivitykset (14 § ja lain liite)

Tarvetekijöiden ja niiden kertoimien taustalla olevissa käyttö- ja kustannustiedoissa otettaisiin huomioon uusimmat tiedot ja nykyisiin tarvetekijöihin tehtäisiin eräitä tarkistuksia, mutta ei toteutettaisi tarvetekijöitä tai tietopoimintoja koskevia merkittäviä laajennuksia. Yksityisen terveydenhuollon diagnoositietojen huomioon ottamista rahoituksessa rajattaisiin osittain.

-

5. Palvelutarvekertoimien tietopohjan laadun turvaaminen (14 § 3 mom. ja 26 a § 2 mom.)

THL:n tehtävää tarkistaa tietopohjan laatua ja oikeutta korjata rekisteritiedoissa olevia selviä virheitä selkiytettäisiin. Valtiovarainministeriö voisi rahoituspäätöksessä ottaa huomioon rekisteritiedoissa olevia selviä virheitä, jotka vaikuttaisivat merkittävästi hyvinvointialuekohtaiseen rahoitukseen.

-

6. Saaristoisuus rahoituksen määräytymistekijänä (19 §)

Saaristolain määritelmän mukaiselle saaristoiselle hyvinvointialueelle laskettaisiin saaristoisuuskerroin, jonka perusteella määriteltäisiin hyvinvointialueille saaristoisuuden perusteella kohdennettava sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallinen rahoitus.

-

7. Siirtymätasauksien porrastuksen muuttaminen (35 § 2–5 mom.)

Siirtymätasausten porrastusta muutettaisiin sekä siirtymätasausvähennysten että -lisien osalta kymmenellä eurolla asukasta kohden lisää vuosittain vuodesta 2027 siten, että pysyvien siirtymätasausten määrä vähenee noin neljäsosalla vuoden 2030 loppuun mennessä.

-

8. Siirtymätasauksia koskeva säästötoimenpide ja sen kohdentaminen (40 §)

Siirtymätasauksista valtion rahoittamasta osuudesta siirrettäisiin hyvinvointialueiden rahoitettavaksi 53 milj. euroa vuonna 2028, 91 milj. euroa vuonna 2029 ja 82 milj. euroa vuodesta 2030. Rahoituksen vähennys kohdistettaisiin asukasta kohden yhtä suurena kaikille hyvinvointialueille, lukuunottamatta niitä siirtymätasauslisää saavia hyvinvointialueita, joilla siirtymätasaus on laskennallisen rahoituksen kehityksen huomioon ottaen tarpeen palvelujen järjestämiseksi riittävän rahoituksen turvaamiseksi.

-

9. Kommenttinne koskien saariston käsitettä (saaristolain 3 §)

Hallituksen esityksen mukaan saaristoiselle hyvinvointialueelle määritettäisiin perusteet ja asetuksessa annettaisiin luettelo saaristoisista hyvinvointialueista.

Esityksen mukaan saaristoisen hyvinvointialueen alueella tulee olla saariston käsitteen mukaista saaristoa. Saaristoiset hyvinvointialueet määritettäisiin

saaristoisuuspisteytyksen perusteella. Pisteytyksessä otettaisiin huomioon saariston vakituiset asukkaat ja kausiasukkaat, heidän osuutensa koko hyvinvointialueen väestöstä sekä hyvinvointialueen saaristoisuus. Saariston käsite (tieyhteyden puuttuminen) on sinänsä yksiselitteinen, mutta huomioida tulisi myös alueen rikkonaisuus eli saaristoisuudesta ja vesistöistä johtuvat pitkät välimatkat. Lakiluonnoksen perustelujen mukaan: ”Saaristoisen hyvinvointialueen statuksen saavat alueet saattavat kiinnittää entistä enemmän huomiota oman alueen saaristoiseen luonteeseen sekä palvelujen järjestämiseen saaristoalueilla. Säännös voi tätä kautta välillisesti edistää saariston elinvoimaisuutta ja kannustaa tekemään panostuksia saaristoalueilla.”

Perustelu vaikuttaa ristiriitaiselta, koska Etelä-Savon hyvinvointialueen saaristoisuuden perusteella saama rahoitus vähenee 700 000 eurolla. Jo nykyisellään

hyvinvointialue joutuu kattamaan pelastustoimen rahoitusta muusta rahoitusosuudestaan usealla miljoonalla eurolla, koska alueella on laaja, suurelta osin

pääkaupunkiseudulta tuleva kausiasutus, sitä myötä palvelujen kysynnän suuri kausivaihtelu ja kiinteistöjen määrä kasvaa.

10. Kommenttinne koskien saaristoista hyvinvointialuetta (saaristolain 9 a §) sekä siihen liittyvää valtioneuvoston asetusta

-

11. Mahdolliset muut kommentit hallituksen esitysluonnoksesta

Kaiken kaikkiaan kausiasukkaiden merkitys on Etelä-Savon maakunnassa terveys- ja pelastuspalveluiden näkökulmasta merkittävä, jota on todennettu vuonna 2025 valmistuneessa ja kausiasukkaiden hyvinvointialueille merkitsemää taloudellista vaikutusta tarkastelevassa selvityksessä. Selvityksen tuloksia ja hyvinvointialueiden saaristoisuuspiteitä vertaamalla johtopäätös kuitenkin on, että pisteytysmalli ei esitetyssä muodossa lainkaan tavoita kausiasukkaiden hyvinvointialueille aiheuttamia todellisia kustannuksia. Näin ollen pisteytysmalli

tarvitsee merkittävää korjaamista. Lisäksi pisteytyksen kaikki laskentatekijät ja niiden painotukset tulisi olla avoimesti saatavilla.

Järvensivu Johanna
Kangasniemen kunta